

О-92 Шанда, В. І. Передумови порівняльного аналізу структури рослинних серійних угруповань / В. І. Шанда, О. В. Ржепецьки // Охорона довкілля: екологічні, освітянські, медичні аспекти : матеріали Всеукраїнської конференції: 11–12 грудня 1997 р., м.Кривий Ріг. – Кривий Ріг : КДПІ, 1997. – Ч. 1. – С. 3–4.

Серійні рослинні угруповання є такими сукупностями рослин, які спонтанно формуються і розвиваються в напрямку більш або менш стабільного стану, що є передумовою теоретичного осмислення та порівняльного аналізу структури цих угруповань.

Склад, будова та зв'язки, як триєдиний вираз структури, має загальні та специфічні особливості в усіх явищах і процесах, які визначають формування того чи іншого угруповання. Для серійних угруповань, що розвиваються в кар'єрно—відвальних урочищах Кривбасу характерними є: а) такі неспецифічні риси: 1) складна екологічна обумовленість; 2) нерівномірність заселення та розвитку угруповань; 3) рухомість складу; 4) варіабельність будови; 5) загальна спрямованість до формування зональних степових угруповань; б) локальні прояви різних стадій відновлення корінної рослинності: в) специфічними є: 1) субстратна та рельєфна обумовленість швидкості заселення та розвитку рослинності; 2) антропо формоване контактування в процесі виробничих циклів формування відвалів та взаємопроникнення, переривання серійних угруповань різної зрілості (стану); 3) антропо обумовлені зворотні сукцесії; 4) антропо прес - випасання, втоптування, засмічення; 5) локальне техногенне забруднення атмосфери.

Вихідними настановами теоретичного та прикладного осмислення, побудови програм досліджень серійних угруповань є: І. В сутнісно методологічному плані - системний і структурно-елементний підходи на основі

уявлень про інтегративність і дискретність явищ і процесів сингенезу. II. З теоретичних позицій: 1) усвідомлення високої специфічності, субстратної, рельєфної розбіжності та різноманітності відвалів; 2) складності та багатозначності процесів поселення рослин на основі різного просторового визначення; 3) проблематичності рослинних угруповань в умовах конкретних урочищ, відвалів і їх оточення; 4) імовірносних процесів занесення діаспори. III. З позицій побудови та реалізації програм: 1) екотопічне розчленування кар'єрно-відвальних урочищ; 2) виділення рослинних угруповань; 3) визначення, флористична та екологічна характеристика рослинних угруповань; 4) порівняльний аналіз горизонтальної, вертикальної будови рослинних угруповань на різних стадіях сингенезу; 5) встановлення їх спряженості; 6) визначення щільності, біомаси, метричних і репродуктивних показників рослин в межах вибраних ділянок постійного слідкування та при вивченні маршрутним методом; 7) виявлення особливостей взаємовідносин рослин, залежно від щільності, оточення, субстрату, нано— і мікрорельєфу; 8) визначення особливостей розвитку структури – змін мозаїчності, ЩІЛЬНОСТІ; 9) встановлення аспектності та фізіономічності угруповань на основі фенологічних спостережень; 10) визначення причин, факторів, типів горизонтальної мозаїчності угруповань, їх змін; 11) встановлення типів вертикальної СТРУКТУРИ.

Реалізація пізніх підходів до вивчення структури рослинних угруповань має на меті також виявлення: 1) стійких і поширених типів горизонтальної та вертикальної будови; 2) видів особливої конкурентної здатності чи аллопатичної активності; 3) типів експансії видів і угруповань